

PARTICIPATIE VAN LEERLINGEN MET SPECIFIEKE ONDERWIJSBEHOEFTE EN/OF BEPERKINGEN AAN HET BEROEPSONDERWIJS

BELEIDSSAMENVATTING

Beleidscontext

Internationale gegevens tonen aan dat personen met een beperking en specifieke onderwijsbehoeften (SEN) nog steeds vaak van de arbeidsmarkt worden uitgesloten. De Strategie inzake Onderwijs en Opleiding 2020 (ET 2020) van de Raad van de Europese Unie vraagt aan de Europese landen hun beleid te hervormen om de onderwijsuitkomsten te verbeteren, meer nadruk te leggen op het beroepsonderwijs (VET) om de tewerkstellingsgraad van jong afgestudeerden te verbeteren en de slaagpercentages in het hoger secundair onderwijs te verbeteren.

Beroepsonderwijs moet:

- rechtvaardig en efficiënt zijn;
- gericht zijn op alle lagen van de bevolking; en
- kwalitatief hoogstaand zijn, in het bijzonder met het oog op het bevorderen van sociale inclusie.

De lidstaten van het European Agency for Special Needs and Inclusive Education hebben het beroepsonderwijs geïdentificeerd als een belangrijk onderwerp op Europees niveau. Dit stemt overeen met de Strategie van Lissabon, goedgekeurd door de Europese Ministers van Onderwijs in 2000, en met ET 2020.

Tussen 2010 en 2012 heeft het Agency het beleid en de praktijk inzake beroepsonderwijs vanuit het perspectief van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en/of beperkingen geanalyseerd in 26 landen. De analyse analyseerde 'wat werkt' in het beroepsonderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (SEN) en/of een handicap, 'waarom het werkt' en 'hoe het werkt'.

Projectbevindingen

De belangrijkste bevindingen van de analyse van het Agency zijn hieronder opgenomen:

- Het project identificeerde veel succesfactoren – ‘wat werkt’ – in het beroepsonderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en/of beperkingen.
- Latere analyse toonde een grotere coherentiegraad aan binnen de landen, waarbij dezelfde succesfactoren vaak samen voorkwamen in succesvolle praktijkvoorbeelden. De geïdentificeerde combinaties toonden ‘waarom het werkt’, terwijl de onderlinge impact van succesfactoren helpt uit te leggen ‘hoe het werkt’.
- De succesfactoren zijn gegroepeerd in vier zogenaamde ‘patronen van succesvolle praktijk’. Deze patronen zijn onderling verbonden en ondersteunen elkaar. Elke poging om de prestatie van het systeem van het beroepsonderwijs te verbeteren moet dus een gelijke nadruk leggen op alle vier de patronen tegelijkertijd.
- Praktijken die goed en doeltreffend zijn voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en/of beperkingen in het beroepsonderwijs en in de overgang naar werk, zijn goede praktijken voor ALLE leerlingen.
- Verbeteringen in het beroepsonderwijs zijn mogelijk en komen in de praktijk voor. Dit is duidelijk in de projectanalyse, die gebaseerd was op 28 voorbeelden in 26 landen, wat het volledige spectrum van benaderingen in het beroepsonderwijs in Europa voorstelt.
- Een succesvolle praktijk vereist de betrokkenheid van alle stakeholders binnen het beroepsonderwijs.

Aanbevelingen

Op basis van haar analyse heeft het Agency aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot de vier ‘patronen van succesvolle praktijk’ die de doeltreffendheid van het systeem van het onderwijs en de overgang naar werk bij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en/of beperkingen waarschijnlijk zullen verbeteren.

Deze patronen focussen op de perspectieven en rollen van belangrijke stakeholders binnen het beroepsonderwijs – namelijk hoofdleraren/managers van beroepsscholen (‘managementpatroon’); leraren/trainers/ondersteunend personeel (‘beroepsonderwijspatroon’); leerlingen (‘leerlingenpatroon’); en huidige en toekomstige werkgevers/vertegenwoordigers van de arbeidsmarkt (‘arbeidsmarktpatroon’).

De algemene beleidsaanbevelingen die zijn afgeleid uit deze analyse zijn als volgt:

- *De vier patronen overlappen en ondersteunen elkaar. Daarom moet het beleid een gelijke nadruk leggen op alle vier de patronen tegelijkertijd om verbeteringen binnen elk systeem voor beroepsonderwijs te bereiken.*
- *Alle succesfactoren zijn onderling verbonden en kunnen niet afzonderlijk beschouwd worden, aangezien dit zou kunnen leiden tot ongewenste nevenwerkingen. Om enige veranderingen, zowel gewenst als ongewenst, te detecteren, moet het beleid geschikte indicatoren binnen het systeem voor beroepsonderwijs bepalen en moet het deze indicatoren voortdurend monitoren.*

Specifieke beleidsaanbevelingen

De aanbevelingen van het project hebben betrekking op veel landen tegelijkertijd, d.w.z. dat ze geen betrekking hebben op de individuele situatie van het beroepsonderwijs in een bepaald land. De volgende specifieke beleidsaanbevelingen voor het beroepsonderwijs, gestructureerd in de vier geïdentificeerde patronen, zijn relevant voor veel van de deelnemende landen. Er is echter nog een andere fase van projectuitkomsten nodig voor aanbevelingen op maat van de individuele vereisten inzake beroepsonderwijs van elk land.

Managementpatroon

Beleidsmakers moeten:

- Een wettelijk kader en overeenstemming instellen tussen alle betrokken diensten: onderwijs, werkgelegenheid en lokale instanties. Zo kunnen scholen partnerships en netwerkstructuren ontwikkelen met plaatselijke bedrijven voor stages en/of tewerkstelling na het einde van de opleiding.
- Doeltreffend schoolmanagement bevorderen door ervoor te zorgen dat scholen goed ondersteund worden bij het ontwikkelen van een inclusief beleid waar verschillen tussen leerlingen als een 'normaal' onderdeel worden gezien van de onderwijscultuur.
- Scholen toelaten een aanpak te hanteren waarbij teamwerk centraal staat, met onder andere het creëren van multidisciplinaire teams met duidelijke rollen.
- Duidelijke, coherente opleidingspaden ontwikkelen voor schoolpersoneel om de expertise te ontwikkelen die ze nodig hebben om samen te werken met interne en externe ondersteunende diensten.

Patroon in beroepsonderwijs

Beleidsmakers moeten:

- Een aanpak bevorderen en invoeren waarbij pedagogische methoden, materialen, beoordelingsmethoden en doelstellingen afgestemd zijn op de individuele behoeften.
- Scholen toelaten een leerlinggerichte aanpak van planning te hanteren, het stellen van doelen en het opstellen van een leerplan dat moet worden gebruikt in het leerproces.
- Een kader creëren waarin een flexibele aanpak van het individuele leerproces mogelijk is, die de ontwikkeling en uitvoering mogelijk maakt van individuele plannen voor leren, onderwijs, opleiding en overgang.
- Monitoringsystemen invoeren die de doeltreffendheid van maatregelen onderzoeken die door scholen zijn ingevoerd. Dit helpt scholen te focussen op het ontwikkelen en invoeren van efficiënte onderwijsmaatregelen die schooluitval voorkomen of verminderen en het vinden van nieuwe onderwijsalternatieven voor gehandicapte leerlingen.
- Ervoor zorgen dat alle programma's en cursussen in het beroepsonderwijs permanent onder controle staan om de vaardigheden van de leerlingen af te stemmen op de vereiste vaardigheden voor de arbeidsmarkt.

Leerlingenpatroon

Beleidsmakers moeten:

- Onderwijsbeleid ondersteunen en monitoren om ervoor te zorgen dat de capaciteiten van de leerlingen centraal staan.
- Initiële en continue opleidingsmogelijkheden bieden aan het personeel, om leerkrachten toe te laten de capaciteiten van de leerlingen centraal te plaatsen in de aanpak van het onderwijs en deze te zien als kansen, eerder dan als uitdagingen. Leraren moeten alle leerlingen meer zelfvertrouwen geven en assertiever maken.
- Ervoor zorgen dat scholen de wensen en verwachtingen van de leerlingen in alle fasen van het overgangsproces respecteren.

Patroon van de arbeidsmarkt

Beleidsmakers moeten:

- Duidelijke maatregelen invoeren op beleidsniveau zodat scholen flexibele relaties kunnen opbouwen en onderhouden met plaatselijke werkgevers.
- Zorgen voor geschikte ondersteuning voor leerlingen en werkgevers als back-up voor de overgangsfase van onderwijs en opleiding naar werkgelegenheid. Voor een succesvolle overgangsfase die leidt tot een duurzame baan op de open arbeidsmarkt moet bevoegd personeel bovendien zo lang als nodig is follow-up bieden om tegemoet te komen aan de behoeften van jonge afgestudeerden en werkgevers.

Meer informatie, waaronder een begeleidend document met als titel '20 sleutelfactoren voor geslaagde beroepsonderwijs en -opleiding' vindt u op de website van het VET-project <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

NL

<http://www.european-agency.org/disclaimer>